

C-771/22. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2022. december 19.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (bécsi központi kerületi kereskedelmi bíróság, Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. október 17.

Felperes:

Bundesarbeitskammer (osztrák szövetségi munkavállalói kamara)

Alperes:

HDI Global SE

[omissis]

OSZTRÁK KÖZTÁRSASÁG

BEZIRKSGERICHT FÜR HANDELSSACHEN WIEN (bécsi központi kerületi kereskedelmi bíróság)

[omissis]

VÉGZÉS

JOGVITA:

Felperes

[omissis]

Bundesarbeitskammer

[omissis]

1040 Wien

[omissis]

Alperes

[omissis]

HDI Global SE

[omissis]

[omissis]

[omissis]

30659 Hannover

[omissis]

A per tárgya:

4500,00 euró és járulékai

I.

Az EUMSZ (az Európai Unió működéséről szóló szerződés) 267. cikk alapján a bíróság előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti az Európai Unió Bírósága elé:

1. Úgy kell-e értelmezni az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyütségekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelvének (az utazási csomagokról szóló irányelv) 17. cikkét, hogy az utazó által az utazás megkezdése előtt az utazásszervezőnek teljesített befizetések csak akkor védettek, ha az utazás a fizetéseképtelenség miatt nem valósul meg, vagy az utazásszervezőnek a fizetéseképtelenségi eljárás megindítása előtt teljesített befizetéseket akkor is védi biztosíték, ha az utazó a fizetéseképtelenséget megelőzően az említett 2015/2302 irányelv 12. cikke értelmében vett rendkívüli körülmények miatt mondja fel a utazási csomagra vonatkozó szerződést?
2. Úgy kell-e értelmezni az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyütségekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelvének (az utazási csomagokról szóló irányelv) 17. cikkét, hogy az utazó által az utazás megkezdése előtt az utazásszervezőnek teljesített befizetéseket biztosíték védi, ha az utazó az utazási csomagra vonatkozó szerződést még a fizetéseképtelenség bekövetkezése előtt a fent említett 2015/2302 irányelv [omissis] 12. cikke értelmében vett rendkívüli körülmények miatt mondja fel, a fizetéseképtelenség viszont a lefoglalt utazás alatt következik be?
3. Úgy kell-e értelmezni az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyütségekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelvének (az utazási csomagokról szóló irányelv)

17. cikkét, hogy az utazó által az utazás megkezdése előtt az utazásszervezőnek teljesített befizetéseket biztosíték védi, ha az utazó az utazási csomagra vonatkozó szerződést még a fizetése képtelenség beállta előtt a fent említett 2015/2302 irányelv [omissis] 12. cikke értelmében vett rendkívüli körülmények miatt mondja fel, és az utazásszervező fizetése képtelensége e rendkívüli körülmények miatt következett be?

[omissis]

INDOKOLÁS

A hivatkozott uniós jogi rendelkezés

[1] Az előzetes döntéshozatal eljárás az alábbi irányelvi rendelkezés értelmezésének tisztázását szolgálja:

- Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatás együtteséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv (az utazási csomagokról szóló irányelv) 17. cikke

Az alapeljárás tényállása

[2] XY osztrák fogyasztó 2020. 03. 03-án a szintén ausztriai székhelyű Flamenco Sprachreisen GmbH-val (a továbbiakban: Flamenco) mint utazásszervezővel utazási csomagra vonatkozó szerződést kötött egy 2020. 05. 03. és 2020. 06. 02. közötti, a Gran Canaria-i Las Palmas-ba történő utazásra.

[3] Az utazás 2656,00 euró összegű árát a fogyasztó 2020. 03. 09-én teljes egészében kifizette. 2020. 03. 16-án XY fogyasztó lemondta az utazást az utazásszervező Flamencóval szemben, és ezt a kormány otthonmaradásra való felhívásával, a Spanyolországra és a szomszédos országokra vonatkozó 6-os fokú utazási figyelmeztetéssel, valamint a polgári szolgálata meghosszabbításával indokolta.

A rendkívüli körülmények miatti felmondási jog megállapodás tárgyát képezte a szerződésben, így indokolt volt, és azt az eljárás során nem is vitatták.

[4] 2020. 05. 20-án a Landesgericht Linz (linzi regionális bíróság) előtt csődeljárás [omissis] indult a Flamenco vagyonára. A társaság beszüntette a tevékenységét. Az eljárást lezáró vagyonfelosztást követően a bíróság a 2022. június 9-i jogerős végzéssel megszüntette a csődeljárást. A hitelezők kielégítési aránya a vagyonfelosztási határozat szerint 51,11% volt.

A vagyonfelügyelő 2020. 06. 08-val hivatalosan felmondta az utazási csomagra vonatkozó szerződést.

[5] A bíróság a TVA-Tourismusversicherungsagentur GmbH, [omissis] elsőrendű alperest mint a követelések egyszerű felszámolóbiztosát már elbocsátotta az eljárásból a passzív perbeli legitimáció hiánya miatt. A másodrendű alperes és jelenleg egyedüli alperes, a HDI Global SE a Flamenco biztosítója. Mindketten utazási csomagokra vonatkozó biztosítási szerződést kötöttek a kockázatok fedezése céljából a Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Pauschalreiseverordnung; szövetségi digitalizációs és gazdasági ügyekkel foglalkozó szövetségi miniszter utazási csomagokról és kapcsolódó utazási szolgáltatásokról szóló rendelete [utazási csomagrendelet – a továbbiakban: PRV] [omissis] 3–5. §-aiban foglalt rendelkezéseknek megfelelően (lásd részletesebben a 12. pontban).

Az alkalmazandó uniós jog

[6] Az utazók és kereskedők közötti, utazási csomagokra és utazási szolgáltatásegyüttesekre vonatkozó szerződésekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések harmonizációja a Tanács, illetve az Európai Parlament és a Tanács különböző irányelvei révén valósul meg. Utoljára az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásegyüttesekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelvet fogadták el.

[7] A korábbi, azóta hatályon kívül helyezett 90/314/EGK irányelv 7. cikke lényegében azt írta elő, hogy a szerződő fél (szervező vagy közvetítő) fizetéseképtelenség esetén köteles biztosítékot nyújtani a befizetett összegek visszatérítésére és a fogyasztó hazaszállítására.

[8] A szervezett utazási formákról szóló, 1990. június 13-i 90/314/EGK tanácsi irányelv 7. cikkével kapcsolatban már számos előzetes döntéshozatalra került sor (lásd a 24. és azt követő bekezdéseket):

- az 1998. május 14-i ítélet a C-364/96. sz., *Verein für Konsumenteninformation kontra Österreichische Kreditversicherungs AG* ügyben, ECLI:EU:C:1998:226,
- az 1999. június 15-i ítélet a C-140/97. sz., *Rechberger és mások kontra Osztrák Köztársaság* ügyben, ECLI:EU:C:1999:306,
- a 2012. február 16-i ítélet a C-134/11. sz., *Blödel-Pawlik kontra HanseMerkur Reiseversicherung AG* ügyben, ECLI:EU:C:2012:98,

- a 2014. január 16-i végzés a C-430/13. sz., *Baradics és társai kontra QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fióktelepe és Magyar Állam*, ügyben, ECLI:EU:C:1998:226, C-430/13

[9] Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatáseggyüttesekről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 17. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a területükön letelepedett utazásszervezők biztosítékot nyújtsanak arra, hogy visszafizetik az utazók által vagy nevében befizetett teljes összeget, amennyiben az érintett szolgáltatások teljesítésére fizetéseképtelenségük miatt nem kerül sor. Ha az utazási csomagra vonatkozó szerződésnek az utasok szállítása is részét képezi, akkor az utazásszervezőknek az utazók hazaszállítására is biztosítékot kell nyújtaniuk. Az utazási csomag folytatása felajánlható.

Azon, nem valamely tagállamban letelepedett utazásszervezők, akik egy tagállamban utazási csomagokat értékesítenek vagy értékesítésre kínálnak, illetve akiknek ilyen jellegű tevékenységei bármilyen módon valamely tagállamba irányulnak, kötelesek az azon tagállam jogának megfelelően biztosítékot nyújtani.

(2) Az (1) bekezdésben említett biztosítéknak hatékonnak kell lennie, és ki kell terjednie az ésszerűen előrelátható költségekre. Ki kell terjednie az utazási csomagok fejében az utazók által vagy nevében befizetett összegekre, figyelembe véve az előlegfizetés és az egyenleg kifizetése, illetve az utazási csomagok teljesítésének lezárása közötti időszak hosszát, valamint az utazásszervező fizetéseképtelensége esetén a hazaszállítások várható költségére is.

(3) Az utazók a lakóhelyüktől, az indulás helyétől, az utazási csomag értékesítésének, illetve a fizetéseképtelenséggel szembeni védelem nyújtásáért felelős szervezet helye szerinti tagállamtól függetlenül jogosultak védelemre az utazásszervezők fizetéseképtelenségével szemben.

(4) Amikor az utazásszervező fizetéseképtelensége kihat az utazási csomag teljesítésére, a biztosítéknak költségmentesen igénybe vehetővé kell válnia a hazaszállításnak és szükség esetén a hazaszállítást megelőzően a szálláshely biztosításának finanszírozására.

(5) A nem teljesített utazási szolgáltatások esetében a visszafizetendő összegeket az utazó kérelmét követően indokolatlan késedelem nélkül folyósítani kell.”

[10] Úgy tűnik, hogy a Bíróság nem hozott újabb határozatokat az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatáseggyüttesekről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 17. cikkére vonatkozóan.

Az alkalmazandó nemzeti jog

[11] Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatáseggyüttesekről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 17. cikkét Ausztriában lényegében a Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Pauschalreiseverordnung; az utazási csomagokról és kapcsolódó utazási szolgáltatásokról szóló szövetségi digitalizációs és gazdasági ügyekkel foglalkozó szövetségi miniszteri rendelet [utazási csomagrendelet – a továbbiakban: PRV] [omissis] 3. §-a ültette át.

[12] A PVR 3. §-ának azóta változatlan szövege a következő:

„3. § (1) Az utazási szolgáltatások nyújtására jogosultak biztosítják, hogy az utazónak megtérítsék

I. a már teljesített befizetéseket (előleget és a fennmaradó összeget), amennyiben az utazási szolgáltatás nyújtására teljes egészében vagy részben nem kerül sor az utazási szolgáltatás nyújtására jogosult fizetéseképtelensége miatt, vagy az utazó ennek a megfizetését kéri a szolgáltatótól,

1. az utazásszervező vagy – a személyszállításért való felelősség esetén – az utazási szolgáltatáseggyüttes közvetítőjének fizetéseképtelensége miatt felmerülő, a hazautazáshoz szükséges költségeket, és szükség esetén a hazautazást megelőző szállásköltségeket, és
2. adott esetben az utazási csomag vagy a közvetített utazási szolgáltatáseggyüttes folytatásához szükséges költségeket. [...]”

[13] Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatáseggyüttesekről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikkét Ausztriában a Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Pauschalreisegesetz; az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatáseggyüttesekről szóló szövetségi törvény [utazási csomagokról szóló törvény] – a továbbiakban: PRG) [omissis] 10. §-a ültette át.

[14] A PRG 10. §-ának a szövege:

„10. §

(1) Az utazó az utazási csomag megkezdése előtt bármikor indoklás nélkül elállhat az utazási csomagra vonatkozó szerződéstől. Amennyiben az utazó e bekezdés szerint felmondja az utazási csomagra vonatkozó szerződést, kötelezhető arra, hogy megfelelő mértékű és indokolt kártalanítás díjat fizessen az utazásszervezőnek. Az utazási csomagra vonatkozó szerződés észszerű, egységes kártalanítási díjakat határozhat meg a szerződés felmondása az utazási csomag megkezdése közötti időszakot és az utazási szolgáltatások más módon való felhasználásából származó várható

költségmegtakarítást és bevételt alapul véve. Amennyiben nem határoztak meg egységes kártalanítási díjat, a kártalanítási díj összegének meg kell felelnie az utazási csomag ára és az utazási szolgáltatások más módon való felhasználásából eredő költségmegtakarítás és bevétel különbözetének. Az utazó kérésére az utazásszervezőnek meg kell indokolnia a kártalanítási díj összegét.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt elállási jog sérelme nélkül, az utazási csomag megkezdését megelőzően az utazó kártalanítási díj fizetése nélkül jogosult felmondani az utazási csomagra vonatkozó szerződést, ha a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében olyan elháríthatatlan és rendkívüli körülmények merülnek fel, amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását. Ha az utazó e bekezdés alapján felmondja az utazási csomagra vonatkozó szerződést, a csomag fejében fizetett teljes összeg visszafizetésére jogosult, de további kártalanításra nem.

[...]

(4) Az előző bekezdések szerinti felmondás esetén az utazásszervező köteles az utazó által vagy a nevében az utazási csomagért befizetett valamennyi összeget – az (1) bekezdés szerinti felmondás esetén az említett rendelkezés szerinti kártalanítással csökkentve – indokolatlan késedelem nélkül, de legkésőbb az felmondásról szóló nyilatkozat kézhezvételétől számított 14 napon belül visszatéríteni az utazónak.”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

[15] Ez a kérdés azért releváns a jelen eljárás szempontjából, mert a fogyasztó az utazás megkezdése előtt felmondta az utazási szerződést, és az utazásszervező ezt követően fizetéseképtelenné vált.

[16] A felperes úgy véli, hogy az utazási csomagokról szóló irányelv 17. cikkének védelmi céljából következik, hogy az utazót ezekben az esetekben is megilleti a fizetéseképtelenséggel szembeni védelemből eredő igény. Ez különösen a (39) preambulumbekkezdésből vezethető le a következő megfogalmazás alapján: „[...] utazók teljes körű védelemben részesüljenek”. Ennélfogva ez nem lehetne az ok-okozati összefüggés fennállásának a függvénye. Ha az utazó például a médiában ismertté vált fizetéseképtelenség veszélye miatt mondaná fel a szerződést, erre nem terjedne ki a fizetéseképtelenséggel szembeni védelem.

[17] Az alperes álláspontja szerint ezt a kérdést kizárólag a nemzeti jog szintjén kell eldönteni. Ezen túlmenően az irányelv megfogalmazása megkívánja az ok-okozati összefüggést. Szükséges tehát, hogy a fizetéseképtelenség okozza az utazási szolgáltatás nem vagy rosszul teljesülését.

[18] Mind a nemzeti, mind az uniós jogi norma megfogalmazása ok-okozati összefüggést sugall a „ha” vagy „amennyiben” kötőszavak, illetve a „miatt”

névutó miatt, aminek az lenne a következménye, hogy a fizetésképtelenség bekövetkezése előtti felmondás miatti visszatérítési igények nem tartoznak a fizetésképtelenséggel szembeni védelem hatálya alá. Ennek azonban ellentmond az utazási csomagokról szóló irányelv (39) preambulumbekzdése, amelynek a szövege kivonatosan a következő: „A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az utazási csomagot vásárló utazók teljes körű védelemben részesüljenek az utazásszervező fizetésképtelenségével szemben. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy [...] az utazásszervezők biztosítékot nyújtsanak arra vonatkozóan, hogy fizetésképtelenségük esetén visszafizetik az utazók által vagy nevében befizetett teljes összeget, valamint [...] gondoskodnak az utazók hazaszállításáról.” Ezt a nézetet támasztja alá az EU-ban a fogyasztóvédelem magas szintje (az EUMSZ 114. cikk (3) bekezdése és 169. cikk, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 38. cikke).

[19] A fizetésképtelenségi védelem mértékének kérdésével a Bizottság már foglalkozott a tagállamokkal tartott munkaértekezleten [omissis]. A Bizottság megjegyzi egyrészt, hogy a jogalkotónak nem állt szándékában korlátozni a garanciát a megfogalmazás megváltoztatásával [omissis]. A szervezett utazási formákról szóló, 1990. június 13-i 90/314/EGK tanácsi irányelv 7. cikke még a „fizetésképtelenség esetén” kifejezést használta, míg az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásügyütesekről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 17. cikke úgy hangzik, hogy „amennyiben az érintett szolgáltatások teljesítésére fizetésképtelenségük miatt nem kerül sor.” Másrészt a Bizottság szerint kifejezetten nem áll fenn követelés, ha a szerződést a fizetésképtelenség bekövetkezése előtt felmondták [omissis].

[20] A Bíróság C-134/11. sz., *Blödel-Pawlik kontra HanseMerkur Reiseversicherung AG* [omissis] ügyben 2012. február 16-án hozott ítéletében a régi jogi helyzetről már kimondta, hogy a szervezett utazási formákról szóló, 1990. június 13-i 90/314/EGK tanácsi irányelv 7. cikkének alapvető célja „annak biztosítása, hogy [...] [megj.: a fogyasztók által] befizetett összegek megtérítése biztosított legyen az utazásszervező fizetésképtelensége vagy csődje esetén”. Továbbá, hogy „[...] a hivatkozott biztosítékot nem köti semmiféle, az utazásszervező fizetésképtelenségének okaira vonatkozó különös feltételhez” (i. m. 20. és köv. pont).

[21] A Bíróság már 1999-ben a C-140/97. sz. *Rechberger és társai kontra Osztrák Köztársaság* [omissis] ügyben úgy határozott, hogy a szervezett utazási formákról szóló, 1990. június 13-i 90/314/EGK tanácsi irányelv 7. cikke „azt az eredménykötelmet állítja fel, hogy az utazási csomag igénybevevőjének az utazásszervező fizetésképtelensége vagy csődje esetén a befizetett összegek visszatérítésére vonatkozó jogot biztosítson”.

[22] A C-364/96. sz., *Verein für Konsumenteninformation kontra Österreichische Kreditversicherungs AG* [omissis] ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletében azonban a Bíróság megállapította, hogy „az irányelv [megjegyzés: az 1990. június

13-i 90/314/EGK tanácsi irányelv] 7. cikkének célja a fogyasztók védelme a szervező fizetéseképtelenségéből vagy csődjéből eredő kockázatokkal szemben”.

[23] Ezért tisztázni kell azt az értelmezési kérdést, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződésnek a fizetéseképtelenség bekövetkezése előtt történő felmondása miatt felmerülő visszatérítési igényekre kiterjed-e a fizetéseképtelenséggel szembeni védelem a fizetéseképtelenség későbbi bekövetkezése esetén. Másként fogalmazva, kell-e ok-okozati összefüggés a fizetéseképtelenség és az utazási szolgáltatás nem teljesítése vagy rossz teljesítése között.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről

[24] Ez a kérdés abban az esetben releváns, ha az első kérdésre nemleges választ ad a Bíróság, mivel a jelen ügy tényállása szerint a fizetéseképtelenségi eljárást a rendes utazási időszak alatt indították meg.

[25] Az európai fogyasztóvédelmi koncepció fényében nem lenne célszerű az a tény, hogy a fogyasztónak ilyen esetben a fizetéseképtelenséggel szembeni védelem alapján lehetett volna igénye, ha megkezdte volna az utazást, de akkor nem, ha az utazási szerződést indokoltan mondta fel.

[26] Ezért tisztázni kell azt az értelmezési kérdést, hogy ilyen esetben jár-e visszatérítés a fizetéseképtelenséggel szembeni védelem alapján.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

[27] Ez a kérdés abban az esetben releváns, ha az első kérdésre nemleges választ ad a Bíróság, mivel mind a felmondás, mind közvetve a fizetéseképtelenség oka ugyanaz a rendkívüli körülmény – a Covid19-világjárvány. A Flamenco azért vált fizetéseképtelenné, mert a világjárvány miatt nagy számban mondták fel a szerződéseket.

[28] A felperes álláspontja szerint a fogyasztónak az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásokról szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikke szerinti felmondási joga kiüresedne, mivel az utazónak attól kellene tartania, hogy a rendkívüli körülmények miatti fizetéseképtelenség esetén nem illeti meg védelem. Minél súlyosabbak a rendkívüli körülmények, annál nagyobb a fizetéseképtelenség kockázata az utazásszervező számára. Ha a fizetéseképtelenség ugyanolyan rendkívüli körülmény miatt következett be, mint a szerződés felmondása, a fogyasztó szempontjából bölcsebb lenne, ha nem élne a felmondási jogával, és megvárna a fizetéseképtelenség bekövetkeztét.

[29] Tisztázni kell tehát azt az értelmezési kérdést, hogy – legalábbis a szerződés felmondása és az utazásszervező fizetéseképtelensége közötti közvetett összefüggés esetén, amely abban az értelemben közvetett, hogy mindkettő

ugyanarra a rendkívüli körülményre vezethető vissza – a visszatérítési igényekre kiterjed-e a fizetéseképtelenséggel szembeni védelem.

[omissis]

Bécs, 2022. október 17.

[omissis]

MUNKADOKUMENTUM